

XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN NGHỀ KẾ TOÁN, KIỂM TOÁN ĐÒI HỎI PHẢI ĐỔI MỚI CHƯƠNG TRÌNH ĐÀO TẠO

Đặng Văn Quang *

Tóm tắt: Trong xu thế hội nhập kinh tế quốc tế và tác động của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4, lĩnh vực kế toán, kiểm toán đã có nhiều đổi mới căn bản để phù hợp với thông lệ quốc tế, đáp ứng những thay đổi khi ứng dụng thành tựu của công nghệ số. Kế toán, kiểm toán là ngành đào tạo phổ biến, có số lượng các trường đào tạo thuộc nhóm cao nhất hiện nay, Bộ Giáo dục và Đào tạo chọn kế toán là ngành thí điểm đầu tiên, thực hiện việc xây dựng chuẩn chương trình đào tạo đối với trình độ giáo dục đại học. Do đó, việc nghiên cứu, đánh giá xu hướng phát triển hoạt động kế toán, kiểm toán là cần thiết trong việc xây dựng nội dung chương trình đào tạo, nhằm nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, đáp ứng nhu cầu của xã hội trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: Kế toán, kiểm toán.

Summary: Due to the rising of international economic integration and the impact of the 4th industrial revolution, the field of accounting and auditing has had many fundamental innovations to be in line with international practices as well as to respond to changes when applying the achievements of modern technologies. Accounting and auditing are popular in specialized subjects of training, which have the highest number of training schools in Vietnam. The Ministry of Education and Training has chosen accounting major as the first pilot major to develop a standard training program created for the higher education level. Therefore, it is necessary to study and assess the movement of development in accounting and auditing activities, thereby studying and building the appropriate accounting training program to improve the quality of training as well as the quality of human resources to meet the needs of society in the current context.

Keyword: Accounting, auditing.

1. Xu hướng phát triển của lĩnh vực kế toán, kiểm toán hiện nay

Kế toán – kiểm toán là công cụ quản lý kinh tế với chức năng tạo lập hệ thống thông tin kinh tế, tài chính, ngân sách phục vụ cho việc quản lý điều hành và

hoạch định chiến lược phát triển kinh tế xã hội của Nhà nước cũng như mỗi tổ chức kinh tế và doanh nghiệp. Hiện nay, trong xu thế hội nhập kinh tế quốc tế và ảnh hưởng của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4, Việt Nam đang

* Khoa Kế toán,
Trường ĐH KD&CN Hà Nội

từng bước hoàn thiện khuôn khổ pháp lý về lĩnh vực kế toán, kiểm toán. Theo đó, Quốc hội đã ban hành Luật Kế toán, Luật Kiểm toán độc lập, Bộ Tài chính đã xây dựng và ban hành các chế độ, chuẩn mực, thông tư hướng dẫn và các văn bản pháp lý về quản lý, giám sát, kiểm tra, kiểm soát hoạt động kế toán, kiểm toán trong nền kinh tế quốc dân. Cùng với đó, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 480/QĐ-TTg phê duyệt Chiến lược kế toán – kiểm toán đến năm 2020 tầm nhìn 2030 tập trung vào 6 mục tiêu tổng quát.

1. Nâng cao chất lượng thông tin kế toán, kiểm toán, tạo lập hệ thống kế toán kiểm toán hoàn chỉnh, phù hợp với cơ chế quản lý của Nhà nước và phát triển nghề nghiệp kế toán, kiểm toán khu vực và thế giới nhằm thỏa mãn yêu cầu thông tin cho quản lý, điều hành và kiểm soát các nguồn lực của nền kinh tế.

2. Xây dựng và phát triển hệ thống khuôn khổ pháp lý về kế toán kiểm toán trên cơ sở nghiên cứu, tiếp thu cơ bản các thông lệ quốc tế vào điều kiện cụ thể của Việt Nam, tạo môi trường pháp lý đầy đủ, chặt chẽ để thúc đẩy hoạt động kế toán, kiểm toán phát triển; đồng thời để quản lý chặt chẽ, nâng cao chất lượng, đạo đức nghề nghiệp.

3. Tăng cường năng lực của cơ quan quản lý nhà nước về kế toán, kiểm toán; đẩy mạnh quản lý, giám sát hoạt động kế toán, kiểm toán; kiểm tra giám sát thực thi pháp luật về kế toán, kiểm toán cũng như hoạt động hành nghề kế toán, kiểm toán.

4. Sắp xếp lại hoạt động các tổ chức nghề nghiệp về kế toán, kiểm toán nhằm

thúc đẩy vai trò tự quản của tổ chức nghề nghiệp, phát huy cao nhất vai trò hỗ trợ của tổ chức nghề nghiệp về kế toán, kiểm toán trong nước.

5. Tập trung đào tạo, phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao trong lĩnh vực kế toán, kiểm toán, ngang tầm với các nước phát triển trong khu vực.

6. Mở rộng quan hệ, hợp tác với các tổ chức quốc tế về kế toán, kiểm toán, tạo lập mối quan hệ chặt chẽ, thừa nhận lẫn nhau giữa Việt Nam với các nước trong khu vực và trên thế giới.

Để thực hiện được các mục tiêu tổng quát đã đề ra, trong định hướng phát triển lĩnh vực kế toán, kiểm toán tập trung triển khai các nội dung cơ bản sau đây:

Thứ nhất, triển khai áp dụng chuẩn mực báo cáo tài chính quốc tế (IFRS). Với mục tiêu nâng cao tính minh bạch, hiệu quả của các thông tin tài chính, nâng cao trách nhiệm giải trình của doanh nghiệp, bảo vệ môi trường kinh doanh, bảo vệ lợi ích hợp pháp của nhà đầu tư, góp phần thúc đẩy hội nhập của nền kinh tế Việt Nam với khu vực và thế giới. Bộ Tài chính đã ban hành Quyết định số 345/QĐ-BTC ngày 16 tháng 3 năm 2020 phê duyệt đề án áp dụng chuẩn mực báo cáo tài chính tại Việt Nam. Theo lộ trình hiện nay, Việt Nam đang chuẩn bị công bố bản dịch ra tiếng Việt chuẩn mực kế toán quốc tế IFRS, tiến hành đào tạo nguồn nhân lực, quy trình triển khai cho các doanh nghiệp. Giai đoạn từ năm 2022 đến năm 2025 sẽ khuyến khích áp dụng tự nguyện IFRS đối với Công ty mẹ của tập đoàn kinh tế nhà nước quy mô lớn, hoặc có các khoản vay được tài trợ bởi các định chế

tài chính quốc tế, Công ty mẹ là công ty niêm yết, Công ty đại chúng quy mô lớn là công ty mẹ chưa niêm yết, Các công ty mẹ khác và các doanh nghiệp có 100% vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài là công ty con của công ty mẹ ở nước ngoài có nhu cầu và đủ nguồn lực tự nguyện áp dụng IFRS để lập báo cáo tài chính riêng. Sau năm 2025 sẽ áp dụng bắt buộc đối với Công ty mẹ của tập đoàn kinh tế nhà nước, Công ty mẹ là công ty niêm yết, Công ty đại chúng quy mô lớn là công ty mẹ chưa niêm yết, Công ty mẹ quy mô lớn khác.

Thứ hai, xây dựng và áp dụng hệ thống chuẩn mực kế toán công Việt Nam.

Với mục tiêu hoàn thiện khuôn khổ pháp lý về tài chính, kế toán; tạo dựng công cụ quản lý hiệu lực, hiệu quả của Nhà nước và tại các đơn vị trong lĩnh vực công; nâng cao trách nhiệm giải trình của các đơn vị trong lĩnh vực công, kịp thời, đầy đủ và được quốc tế thừa nhận. Xác định các cơ sở để xây dựng báo cáo tài chính nhà nước, thực hiện chức năng Tổng kế toán Nhà nước của Kho bạc Nhà nước là cơ sở cung cấp thông tin tài chính kịp thời, trung thực nhằm nâng cao năng lực, hiệu quả, tính công khai minh bạch trong quản lý các nguồn lực của Chính phủ; thúc đẩy sự hội nhập của nền kinh tế, đặc biệt là trong lĩnh vực công với khu vực và thế giới, góp phần nâng cao tính minh bạch và có thể so sánh được của các thông tin tài chính. Ngày 31 tháng 7 năm 2019 Bộ trưởng Bộ Tài chính đã ban hành Quyết định số 1299/QĐ/BTC phê duyệt đề án công bố chuẩn mực kế toán công Việt Nam. Theo

kế hoạch đến năm 2024 Việt Nam sẽ ban hành 24 chuẩn mực kế toán công Việt Nam, trên cơ sở hệ thống chuẩn mực kế toán công quốc tế (IPSAS). Hiện nay, Bộ Tài chính đang chuẩn bị phê duyệt ban hành và công bố 5 chuẩn mực kế toán công bao gồm: Chuẩn mực kế toán công Việt Nam số 01 “Trình bày báo cáo tài chính”; chuẩn mực kế toán công Việt Nam số 02 “Báo cáo lưu chuyển tiền tệ”; chuẩn mực kế toán công Việt Nam số 12 “Hàng tồn kho”; chuẩn mực kế toán công Việt Nam số 17 “Bất động sản, nhà xưởng, thiết bị”; chuẩn mực kế toán công Việt Nam số 31 “Tài sản vô hình”. Đây là căn cứ để ban hành các chế độ kế toán áp dụng cho các đơn vị kế toán trong lĩnh vực công, phù hợp với quy định hiện hành về cơ chế tài chính công và Luật Ngân sách Nhà nước.

Thứ ba, tăng cường hoạt động kiểm soát, kiểm toán nội bộ tại các đơn vị. Trong giai đoạn hiện nay, Nhà nước cũng chú trọng hoàn thiện phương thức quản lý cơ chế quản trị rủi ro, kiểm soát, kiểm toán trong nội bộ. Trong đó, đề cao vai trò của kiểm toán nội bộ trong kiểm soát hoạt động quản lý, sử dụng tài sản của Nhà nước, cũng như hoạt động quản trị rủi ro của các doanh nghiệp. Luật Kế toán số 88/QH13 năm 2015 đã giành trọn một điều (Điều 39) quy định về kiểm soát nội bộ và kiểm toán nội bộ. Ngay sau đó, ngày 22 tháng 01 năm 2019 Chính phủ đã ban hành Nghị định số 05/2019/NĐ-CP về kiểm toán nội bộ để quy định và hướng dẫn Điều 39 của Luật Kế toán. Bộ Tài chính đã ban hành Thông tư hướng dẫn quy chế mẫu về kiểm toán nội bộ áp

dụng cho các cơ quan nhà nước, đơn vị sự nghiệp công lập, các doanh nghiệp, đồng thời ban hành hệ thống chuẩn mực kiểm toán nội bộ. Đây là hành lang pháp lý quan trọng giúp tổ chức xây dựng và vận hành hệ thống kiểm soát nội bộ, kiểm toán nội bộ tại các đơn vị.

Thứ tư, phát triển dịch vụ kế toán, kiểm toán hội nhập trong khu vực. Với việc gia nhập cộng đồng kinh tế ASEAN (AEC), kế toán, kiểm toán là một trong 8 lĩnh vực được tự do di chuyển, hành nghề trong khu vực Đông Nam Á. Việt Nam đã ký Hiệp định khung về thừa nhận lẫn nhau giữa các nước ASEAN trong việc cung cấp dịch vụ kế toán, kiểm toán. Hiệp định khung nêu rõ, các nước ASEAN có thể thừa nhận lẫn nhau về chứng chỉ hành nghề kế toán, kiểm toán được cấp bởi các nước ASEAN khác. Đây điều kiện thuận lợi cho người Việt Nam có nhiều cơ hội việc làm hơn, cũng như có cơ hội học tập kinh nghiệm từ những quốc gia có bề dày phát triển trong lĩnh vực kế toán, kiểm toán thông qua các phương thức cung cấp dịch vụ mang tính thương mại quốc tế. Theo đó, công ty kiểm toán ở Việt Nam có thể cung cấp dịch vụ cho chi nhánh của một doanh nghiệp Việt Nam ở nước ngoài theo quy định của pháp luật Việt Nam; các hãng kiểm toán nước ngoài có thể mở công ty, chi nhánh ở Việt nam để thực hiện việc kinh doanh của mình; các hiệp hội nghề nghiệp như Viện kế toán công chứng Anh và xứ Wales (ICAEW), Hội kế toán viên công chứng Anh (ACCA), Hiệp hội kiểm toán nội bộ Hoa Kỳ (IIA), Hội kế toán công chứng Australia... đều mở văn phòng đại diện

ở Việt Nam. Bên cạnh đó, khi gia nhập vào các hãng kiểm toán, các công ty Việt Nam có thể cử nhân viên trao đổi, học tập, làm việc cũng như tham gia các khóa học về chứng chỉ kiểm toán quốc tế, giúp nâng cao trình độ chuyên môn của nhân viên đồng thời thúc đẩy phát triển dịch vụ kế toán, kiểm toán của Việt Nam.

Thứ năm, xu hướng số hóa hoạt động kế toán, kiểm toán. Cuộc cách mạng công nghiệp 4.0 đã tạo ra thay đổi căn bản trong lĩnh vực kế toán, kiểm toán. Việc kết nối toàn cầu, mang lại cơ hội phát triển cho tất cả các ngành nghề, lĩnh vực; trong đó, lĩnh vực kế toán, kiểm toán bị tác động rõ nét nhất. Khi ứng dụng công nghệ số làm thay đổi cơ bản phương thức thực hiện kế toán, kiểm toán truyền thống bằng việc áp dụng chứng từ điện tử, các phần mềm tổng hợp, xử lý dữ liệu trong môi trường tin học hóa sẽ tiết kiệm thời gian, công sức lại không bị giới hạn bởi không gian, khoảng cách địa lý. Người làm kế toán có thể thực hiện công việc ở bất cứ nơi nào trên toàn thế giới, nếu đáp ứng đủ điều kiện yêu cầu của kế toán, từ đó làm thay đổi quy trình, cách thức thực hiện công tác kế toán. Trí tuệ nhân tạo có thể thay thế những công việc thủ công của kế toán như thu thập, xử lý, tính toán số liệu. Công nghệ Blockchain liên kết tất cả các dữ liệu của bộ phận tài chính – kế toán lại với nhau sẽ làm cho công tác quản lý kế toán dễ dàng hơn và không cần nhiều nhân lực kế toán.

2. Xây dựng nội dung chương trình đào tạo ngành kế toán, kiểm toán

Trước những thay đổi căn bản trong hoạt động kế toán, kiểm toán trong khu

vực và thế giới, đòi hỏi các cơ quan quản lý nhà nước phải nghiên cứu đổi mới cơ chế, sửa đổi bổ sung để hoàn thiện thể chế pháp lý về kế toán, kiểm toán. Đặc biệt, đối với các trường đại học và cao đẳng, phải chủ động chuẩn hóa quy trình đào tạo trong lĩnh vực này nhằm nâng cao chất lượng, đáp ứng yêu cầu nguồn nhân lực chất lượng cao cho sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Mới đây, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt chương trình khung cho các ngành và khối ngành đào tạo, trong đó có ngành kế toán, kiểm toán. Bộ Giáo dục và Đào tạo lấy kế toán là ngành thí điểm đầu tiên thực hiện việc xây dựng chuẩn chương trình đào tạo đối với trình độ giáo dục đại học.

Là nơi đào tạo và cung cấp nguồn nhân lực kế toán kiểm toán cho xã hội, các trường đại học, học viện cần cập nhật những xu hướng phát triển của lĩnh vực kế toán, kiểm toán để xác định đúng mục tiêu và xây dựng chương trình đào tạo gắn với việc đổi mới, nâng cao chất lượng đào tạo. Trong đó, cần lưu ý 3 vấn đề trọng tâm là: Điều chỉnh phương hướng xây dựng và đánh giá chương trình đào tạo theo hướng tiếp cận phát triển, đáp ứng yêu cầu sử dụng lao động của nghề kế toán; Gắn kết giữa xây dựng, thực hiện lộ trình với việc đảm bảo chất lượng thông qua chuẩn chương trình đào tạo, tạo thuận lợi cho việc đánh giá và cải tiến chất lượng chương trình đào tạo kế toán, kiểm toán; Trong quá trình thực hiện, có tham chiếu giữa khung trình độ quốc gia Việt Nam với khung tham chiếu trình độ của các quốc gia ASEAN, làm cơ sở công nhận lẫn nhau về trình độ, nâng

cao chất lượng và năng lực cạnh tranh trong đào tạo kế toán cho Việt Nam, có khả năng tìm việc làm trong thị trường lao động các nước ASEAN.

Theo đó, việc xây dựng chương trình đào tạo kế toán, kiểm toán ngoài những kiến thức cơ bản mang tính nguyên lý chung, cần chú trọng đến định hướng tương lai của hoạt động kế toán, kiểm toán. Đó là những nội dung cơ bản về việc triển khai áp dụng chuẩn mực báo cáo tài chính quốc tế (IFRS); Chuẩn mực kế toán công Việt Nam (VPSAS); Tổng kế toán Nhà nước; Ứng dụng công nghệ số trong hoạt động kế toán, kiểm toán; Đạo đức nghề nghiệp kế toán, kiểm toán; Chất lượng dịch vụ kế toán, kiểm toán trong bối cảnh hội nhập; Kiểm soát nội bộ, kiểm toán nội bộ.

Nắm bắt những xu thế phát triển của lĩnh vực nghề nghiệp kế toán, kiểm toán. Trong những năm gần đây, Trường Đại học Kinh doanh và Công nghệ Hà Nội luôn chú trọng đến việc đổi mới nội dung chương trình đào tạo nhằm nâng cao chất lượng đào tạo, chất lượng nguồn nhân lực kế toán, kiểm toán đáp ứng yêu cầu của xã hội. Trong giai đoạn từ năm 2016 đến năm 2020, Trường đã phối hợp Viện kế toán công chứng Anh và Xứ Wales (ICAEW) đào tạo 4 khóa sinh viên theo chương trình kế toán quốc tế. Nhiều sinh viên theo học đã thi đạt chứng chỉ quốc tế được công nhận trên toàn cầu, đồng thời là một trong số ít các trường đưa nội dung về kiểm toán nội bộ vào chương trình giảng dạy cho sinh viên chuyên ngành. Bên cạnh đó, theo chủ trương của Ban Giám hiệu, Khoa kế

toán đã chủ động nghiên cứu những thay đổi về lĩnh vực kế toán, kiểm toán trong bối cảnh hiện nay, lấy ý kiến các chuyên gia bên ngoài, thành viên Hội đồng khoa về chương trình đào tạo để đưa một số môn học như kế toán số, chuẩn mực kế toán công, kiểm soát nội bộ, kế toán môi trường, kế toán quốc tế, kế toán doanh nghiệp bảo hiểm và công ty chứng

khoán... vào trong chương trình đào tạo. Đây là công việc quan trọng và có tính cấp thiết, góp phần đổi mới về nội dung chương trình đào tạo, nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, đáp ứng được nhu cầu của xã hội trong xu hướng phát triển của nghề nghiệp kế toán, kiểm toán cũng như trong thời kỳ công nghệ số./.

Tài liệu tham khảo

1. Thủ tướng Chính phủ, *Quyết định số 480/QĐ-TTg, phê duyệt Chiến lược kế toán – kiểm toán đến năm 2020, tầm nhìn 2030*.
2. Bộ Tài chính, *Quyết định số 345/QĐ-BTC, Quyết định phê duyệt áp dụng chuẩn mực báo cáo tài chính tại Việt Nam*.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo, *Thông tư số 17/2021/TT-BGDĐT, Quy định về chuẩn chương trình đào tạo; xây dựng, thẩm định và ban hành chương trình đào tạo các trình độ giáo dục đại học*.
4. PGS.TS Đặng Văn Thanh, *Kế toán Việt Nam – Tương lai và triển vọng*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học Quốc tế, năm 2019.
5. TS. Vũ Đức Chính, *Nghiên cứu xây dựng Chiến lược kế toán, kiểm toán đến năm 2030, tầm nhìn 2035*. Đề tài NCKH cấp Bộ, năm 2019.
6. Th.S Đặng Văn Quang, *Phát triển nguồn nhân lực kế toán, kiểm toán đáp ứng yêu cầu hội nhập*, Kỷ yếu khoa học Quốc tế, năm 2019.

Ngày nhận bài: **02/12/2021**

Ngày phản biện: **09/01/2022**

Ngày duyệt đăng: **11/01/2022**